DZIENNIK
DEPARTAMENTOWY RADOMSKI.



Nro. 8.

W Radomiu dnia 24go Listopada 1811.

Nro. 11064. Prefekt Departamentu Radomskiego

Gdy iuż dostrzedz się dało, iż Ludzie chciwi podłego zysku szukaiąc, nowe miedziane Grosze kraiowe pobielać i iako Bilon kraiowy po 5 groszy wydawać odważaią się, a tym sposobem biednych prostaków uciskaią, lubo fałszowanie tak niezgrabne nie może dla ogółu Publiczności żadney sprawiać obawy. ponieważ każdy łatwo ie poznać może, troskliwy iednak Prefekt o dobro każdego mieszkanca swego Departamentu, sądzi bydź obowiązkiem swoim o tym każdego przestrzedz, w tym celu, ażeby szczególnie klassa Włościan mniey oświecona od oszukania podobnego zabespieczoną bydź mogła, zaleca oraz WW. Podprefektom; UUr. Woytom, JPP. Burmistrzom i Sołtysom Gmin. iżby szczególną swą zwracali baczność, naybardziey pod czas Jarmarków i Targow, lub też u przeieżdzaiących, na podobne pieniądze, w razie dostrzeżenia tego, któryby takowe wydawał, onegoż natychmiast przytrzymali, i przez ścisłą Indagacyą dochodzili, czyliby sam ie fałszował, lub też takie iuż od kogo i gdzie nabył, sporządziwszy zaś wywod słowny, podeyrzanego z takowym wywodem natychmiast swemu *respective* W. Podprefektowi dostawili, który z nim daley podług okoliczności i Prawa postąpić iest obowiązany. Radom 12 Listopada 1811.

(podpisano) *Małachowski.* *Hassmann* Sekr. Jeneralny

Nro. 11084. Prefekt Departamentu Radomskiego

Odbieraiąc częstokroć od Kontrybuentów na Delate z zaległością Podatkow Skarbowi winnych wykazanych, Remonstracye i Prożby o obiaśnienie tych zaległości i o wstrzymanie

manie Sekwestracyi z powodu iakoby te Podatki iuż opłacone były, gdy Prożby takowe albo bardzo rzadko, albo w cale nie są poparte potrzebnemi dla pzekonania się o rzetelności podania Kwitami, takową opłatę udowodniaiącemi, ztąd zaś Kassie Departamentowey niezmierna wkonfrontowaniu nadaremnym Wykazow zaległości narzuca się praca, zaleca wszystkim Kontrybuentom, ktorzy tylko w tym przedmiocie prożby swe podawać będą, aby zawsze Kwity Kassowe oryginalne z tego Podatku zapłaconego, o iaki kwestya zachodzić będzie, dołączać nieomieszkali, w przeciwnym bowiem razie sami sobie przypisać będą musieli winę, gdy prożby takowe bez rzeczonych dowodow podawane w prost odrzucone zostaną. Radom dnia 9 Listopada 1811.

(podpisano) *Małachowski.* *Hassmann* Sekr. Jener.

Nro. 11205. Prefekt Departamentu Radomskiego:

Przesłany Reskryptem JW. Ministra Skarbu z dnia 29 Października 1811 Nro 1841 Dekret Nayiaśnieyszego Pana dtto 21 Października r. b. stanowiący, iż Moneta miedziana Rossyiska może bydź wprowadzoną do Xięstwa Warszawskiego do przetopienia, iako Towar za opłatą przepisaną Instruktarzem Generalnym do miedzi, tu dołączony do powszechney podaie wiadomości. Radom dnia 13 Listopada 1811.

(podpisano) *Małachowski.* *Hassmann* Sekr. Jeneralny.

„Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu, w Pałacu Naszym w Warszawie dnia 16 Października 1811. FREDERYK AUGUST z Bożey Łaski Król Saski, Xiąże Warszawski, &c. &c: &c.

Zważywszy, iż Uchwała byłey Kommissyi Rządzącey pod dniem 23 Maia 1807 roku zapadła, a nawoz Monety miedzianey zagraniczney do Xięstwa Warszawskiego zakazuiąca, co do Monety miedzianey Rossyiskiey, teraz służyć nie może, i uszkadza Hammernie kraiowe, oraz Kotlarzy, z powodu, że wewnętrzna wartość takowey iest większa od nominalney, na przedstawienie Ministra Naszego Skarbu, stanowiemy co następuie:

ARTYKUŁ I. Moneta miedziana Rossyiska może bydź wprowadzoną do Naszego Xięstwa do przetopienia iako Towar za opłatą przepisaną Instruktarzem Jeneralnym od Miedzi,

ARTYKUŁ II. Kursu iednak Moneta miedziana Rossyiska w Naszém Xięstwie Warszawskiem mieć nie będzie,

ARTY-

ARTYKUŁ III. Co do Monety z innych kraiow zachowuiemy Uchwałe byłey Kommissyi Rządzącey dtto 23 Maia 1807.

ARTYKUŁ IV. Polecamy Naszemu Ministrowi Skarbu, stosownie do niniéyszego Naszego Dekretu wydać Dyspozycye do Komor Celnych Xięstwa Warszawskiego.

(podpisano) FREDERYK AUGUST; przez Krola Minister Sekretarz Stanu. *Stanisław Breza.* Zgodno z Oryginałem Minister Sekretarz Stanu *Stanisław Breza.* Zgodno z Aktami *J. Czyżewski* (L.S.) „

Nro. 11142. Prefekt Departamentu Radomskiego.

Gdy liczne doświadczenia z nayprzykrzeyszym uczuciem Prefekta przekonały, iak niektorzy UUr. Woyci Gmin i JPP. Burmistrze mniey dbali na tyloliczne Jego Rozporządzenia, a tym więcey na własne dobro, w razach wynikłey choroby zaraźliwey na Ludzi lub Bydło, postępuiąc w tym tak ważnym dla Ludzkości przedmiocie z wielką opieszałością wtedy dopiero czynią doniesienia właściwym Podprefektom, gdy wkorzenione nieszczęście trudne będąc do uśmierzenia stawia Rząd w niemożności przyniesienia śpieszney ulgi cierpiącym: Zmuszonym przeto zostaie Prefekt ponawiaiąc poprzednie swoie dtto 18 Października 1810 Nro 3394 i na dniu 18 Grudnia 1810 Nro 4239 wydane Rozporządzenia, zalecić wszystkim Zwierzchnościom Gmin Wieyskich i Mieyskich, aby gdy tylko znaki iakiey zarazy w mieyscu okażą się nietylko zaraz pograniczne Gminy o panuiącey chorobie dla przedsiewzięcia wszelkich do położenia dalszemu zarazy szerzeniu się tamy potrzebnych środków uwiadamiały, ale nadto czyniąc właściwemu Podprefektowi o tym doniesienie, zaraz dla ochronienia kosztu, ktorego Skarb zastępować nie może, ile w właściwym ich interesie podwodę przyzwoitą, po Fizyka albo Chirurga do Miasta Powiatowego posyłały (ktora i po ukończoney chorobie temuż Urzędnikowi bezpłatnie dana bydź winna) w przeciwnym bowiem przypadku nietylko podwoda ta na koszt Rządzcy Gminy wynaiętą, ale i nieposłuszny Ustawom Rządowym surowo ukarany zostanie. Ażeby zaś przedsiebrane przez Rząd szrodki i wydane Przepisy Lekarskie mogły przez ścisłą onych exekucyą tym pewnieyszy otrzymać skutek, zaleca się wszystkim Zwierzchnościom Gminnym i Mieyskim, aby te nietylko ogólnie, ale w szczególności przez iednego z Radzcow Gminy, który przy każdym dawaniu Lekarstw i wykonywaniu Przepisów Lekarza w każdym mieyscu przytomnym bydź winien, nad sprzężystym ich wykonywaniem czuwały. Im więcey

Objekt

Objekt ten tyczy się Dobra powszechnego Mieszkańcow i Obywateli tego Departamentu tym mocnieyszy Prefekt ma powod spodziewania się, że Rozporządzenie to nayściśley wykonywaném zostanie. Na wszelki iednak niespodziewanego nieposłuszeństwa wypadek polecaiąc Prefekt WW. Podprefektom pilny nad Jego wykonywaniem dozor, wykraczaiącą przeciwko temu Rozporządzeniu Gminę dla wymierzenia stosowney kary żąda mieć sobie natychmiast doniesioną, Radom 8 Listopada 1811.

(podpisano) *Małachowski.* *Hassmann* Sekr. Jener.

Nro. 10204. Prefekt Departamentu Radomskiego. Do Szanownych Obywateli Departamentu Radomskiego.

Z załączoney Odezwy JW. Prezesa Senatu i Towarzystwa Królewskiego Gospodarczo Rolniczego, wyczytaią Szanowni Obywatele zbawienny zamiar poświęcenia się publiczney usłudze przyięciem obowiązku Członka składu nader w społeczności pożytecznego. Z chlubą zaiste Prefekt to wyznać może, iż Departament tuteyszy nad inne iuż z rządnych Obywateli, iuż z Rolnictwa, Kopalni, Lasów i spławnych Rzek celuiący, od natury iest ubogacony w własności, na iakich innym zbywa Departamentom, a nawet niektórym Narodom. Od Was przeto Szanowni Obywatele zależy przyiąć ten miły na siebie obowiązek korrespondowania z Towarzystwem Rolniczym Warszawskim i utworzenia Towarzystwa Departamentowego. Nie iest tam ciężar, gdzie o własny i ogołu idzie interes; podawane zdania, wynalazki, odkrycia w rzeczach Gospodarstwa Wieyskiego tyczących się, ulżyć mogą dotychczasowym nakładom, sile Ludzkiey, ciągu Bydląt, polepszyć stan Rolnika, a ztąd byt lepszy nadać Kraiowi. Ziemia nasza posiada niewyczerpane źrzodła Bogactw, które ieden tylko przemysł odkryć może. Bierzmy wzor z sąsiedzkich Narodów, ktorym przewodnicząc gorliwość do tego stopnia wynalazki posunęła, iż w potomne wieki uwieńczaią Wynalazcow i życia wygod doznaią. Wzywam Was zatym Szanowni Obywatele z pewną ufnością do zaięcia się tak zbawiennym przedmiotem, którego pomnożenie Wam łaskawe względy dobrego Monarchy i czułą wdzięczność współczesnych i potomnych Rodaków ziednać potrafi. Podawanie się na Członków korrespondujących przez właściwych Podprefektów podług danego im na dniu 7 Września r. b. Nro 8889 Rozporządzenia następować ma. Ci także pośrzedniczyć będą gorliwym o podniesienie Industryi Narodowey Obywatelom do zawiązania Towarzystwa Departamentowego

wego i odbierać ich Deklaracye, których Prefekt do dalszego użytku iak nayrychley oczekuie. Radom dnia 8 Listopada 1811.

(podpisano) *Małachowski.* *Hassmann,* Sekretarz Jeneralny.

Prezes Senatu i Towarzystwa Królewskiego Gospodarczo Rolniczego.

Do Jaśnie Wielmożnego Prefekta Departamentu Radomskiego.

Wiadome iuż są JW. Prefektowi zamiary Towarzystwa Rolniczego. Odezwy Prezesa w Imieniu Jego uczynione, wydrukowane Organizacye, wreszcie zdane Rapporta, Publiczności ogłoszone, wskazały przedmioty, którym Towarzystwo Rolnicze poświęcić się przedsiewzięło: ani iest wolno myśleć, by cel tak święty, iakim iest pomnożenie środkow Naszego Kraiu, i dobrego bytu iego ludności, przez ulepszone Rolnictwo i rozkrzewiony przemysł nie miał znaleść względu, owszem naydzielnieyszey pomocy u Naczelnych Rządcow Departamentowych, którym naylepiey stan zasobu przemysłu i położenia Mieszkańców wiadomy; wyiąwszy małą liczbę tu i owdzie rozrzuconych Włości, zaszczyt Narodowi, i wspaniałym a oświeconym Dziedzicom lub Administratorom przynoszących, wyiąwszy ieszcze drobnieyszą liczbę zagranicznych Osad, [w] których chów lepszego Bydła, i chodowanie handlowych produktów celuie gdzie, owe pięknego i licznego Bydła gatunki zastosowane do obszerności i żyzności Ziemi naszey, które w dzisieyszym rzeczy położeniu, za zasadę Rolnictwa i dobrego bytu Kraiowego uważać należy? Gdzie owe uprawy Roślin do odzienia, do użycia codziennego tak istotne, tak nieodzowne? gdzież owe zakłady Fabryk pierwszey potrzeby, dla wyrobienia ziemi naszey płodow? gdzież owe ułatwione lądowe i wodne Kommunikacye? gdzież owe Instytuta dobroczynne, zasłaniaiące ubogą klassę Włościan przy naymnieyszym niepomyślnym zbiorze od nędzy i niedostatku? gdzież pamięć o biednym i nieszczęśliwym, który Wiek swoy na pracy strawiwszy, widzi się przy schyłku życia wystawionym na smutne i krzywdzące społeczność Ludzką opuszczenie? Wyznaymy szczerze, iż pomimo wszystkich dobrodzieystw, iakich nam udzieliła Natura, pomimo wszelkich sposobności i dobrych skłonnościow, któremi mieszkańce tey ziemi od przyrodzenia ozdobiony, wszystko dotąd iakoby na Opatrzność było oddane, i chociaż naysilnieysze są chęci Rządu, wszystko przecież dotąd w dawney przykrey postaci, co do Rolnictwa i Ludu Wieyskiego między nami zostaie. Jedno tylko połączenie usiłowań wszystkich Szanownych Urzędników, wszystkich oświeconych Współbraci wydobyć nasze

Rolni-

Rolniętwo z tego opłakanego ſtanu zdoła. Czuie Towarzyſtwo Rolnicze, iż pomimo naygorliwszych swych chęci nie będzie nigdy w ſtanie dopiąć ważnego swego zamiaru ulepszenia Rolnictwa, a uszczęśliwienia Włościana, ieżeli niemal kray cały nie ztowarzyszy się między sobą, i nie zrobi nierozerwanego Łańcucha usiłowań, każdego podług Jego sposobności koncem zaradzenia złemu. Ztowarzyszenie się takowe było zawsze i iest dotąd niemal pierwszym przedmiotem życzeń Towarzyſtwa, lecz nie przyidzie to nigdy do skutku, bez dzielnego wpływu Władz Naczelnych Departamentowych, które iedne tylko zachęcić i skłonić potrafią zacnych swych Obywateli, by się chcieli połączyć w Towarzyſtwa Departamentowe i podiąć związków i ſtosunków przez Korrespondencyą z Towarzyſtwem Warszawskim, które wtedy dopiero, będąc składem światła i doświadczeń swoich Współbraci, prawdziwie użytecznym ſtać się może. Nie masz zaiſte Departamentu, ani Powiatu i nawet okolicy, w którychby nie znaleźli się Obywatele w tym lub owym gospodarskiego przemysłu szczególe doskonalsi i przodkuiący innym; zdania ich i wiadomości udzielone Towarzyſtwu, a od tego rozważone i udzielone kraiowi, ileżby mu korzyści nie przyniosły? ileżby nie pomogły do iego wzbogacenia? rady, doświadczenie i sposoby podane od Współziomka, nad brzegiem Sanu lub Warty osiadłego, prędzey zaiſte znaydą przyſtęp do umysłu i serca Współbrata oddanego Roli nad nurtem Niemna lub Buga, a niżeli naywymownieysze Przepisy Cudzoziemskiego Autora. Opisy środków i potrzeb iedney okolicy, posłużą wtedy drugiey do szukania iednych, a zaradzenia owym. Korrespondencya wzaiemna na wszyſtkich punktach Xięſtwa Naszego rozpoczęta, a do iednego punktu zbieg swoy maiąca, wyſtawi obraz rzetelny Kraiu, który i partykularnemu i rządzącemu niewyrachowane za czasem przyniesie pożytki, w ów czas dopiero poznamy się wszyscy, tak iak się poznać koniecznie należy, ieżeli chcemy wzaiemną bydź sobie pomocą, gdy przeciwnie dotąd, obcy sobie nawzaiem, pracuiemy oddzielni i w pośrzód ciemnoty. Prawdami temi przeięte Towarzyſtwo Rolnicze, na Sesyi swey generalney poſtanowiło, aby Prezes w Imieniu Jego uczynił Odezwę do JWW. Prefektów w dwoch przedmiotach:

1*mo*. Wskazania i zaproszenia Szanownych Obywatelów swego Departamentu, iakieykolwiek bądź są oni klasy, byleby przodkowali innym w znaiomości, bądź Rolnictwa, bądź Budownictwa lub Mechaniki, Sztuki Lekarskiey Bydlęcey &c. aby tacy raczyli się podiąć bydź Członkami Korresponduiącemi z Towarzyſtwem Rolniczym Warszawskim. Tytuł ten do żadney ciągłey pracy, do żadney ſtałey powinności, do żadney opłaty nieobowiązuiąc korresponduiącego Członka, oddaie tylko Jego patryotyzmowi, oświecenie swoich Współziomków w rzeczach Rolniczych, dokładniey mu nad innych

znanych,

znanych. Oświecenie to wynikuie z opisu tego lub owego szczegółu Gospodarstwa Wieyskiego przesłanego do Towarzystwa, które w miarę Jego użyteczności pośpieszy z ogłoszeniem iego Publiczności, zapisuiąc wdzięczność dla Autora. Skoro więc podobny obowiązek nie iest żadnym ciężarem i iedynie zawisł od dobrych chęci Obywatelów, spodziewa się Prezes Towarzystwa, że JW. Prefekt Powagą swą i perswazyą skłonić raczy znaiomszych Obywatelów swego Departamentu, aby się podiąć chcieli bydź Członkami korrespondui cemi Towarzystwa Rolniczego Warszawskiego w przedmiotach szczególniey do lepszey uprawy zbożowey, do trzymania i udoskonalenia wszelkiego Bydła domowego, do wygodney budowli Gospodarskiey, do budowli wodnych, do Mechanizmu, mianowicie Młynów, Tartaków, Sieczkarni, Oleyników, do hodowania drzew fruktowych, roślin handlowych i farbierskich, do utrzymywania Lasów, do sztuki Lekarskiey bydlęcey, i tym podobnych ściągaiących się. Nie od rzeczy ieszcze byłoby, aby Szanowny który Korrespondent chciał zatrudnić się dokładnem opisaniem zwykłego sposobu gospodarowania używanego pospolicie w swoim Departamencie, a mianowicie wyrazów technicznych, oznaczaiących rozmaity gatunek roli, rozmaite gospodarskie roboty &c. iżby pisma peryodyczne Towarzystwa ogłaszaiąc odkrycia i rady użyteczne mogły bydź zrozumiane od wszystkich Mieszkańców Naszego Xięstwa, którego wyrazy pospolite w rzeczach gospodarskich pomiędzy Rolnikami Nadwiślańskiemi, Nadwartskiemi, Nadniemeńskiemi, Nadbuznemi i w bliskości gór Karpackich, tyle są iak wiadomo między sobą różne i odmienne. Uzbierawszy JW. Prefekt przy Patryotycznych swoich usiłowaniach przyzwoitą liczbę Korrespondujących Członkow, ze wszystkich Powiatów i w przedmiotach wyżey wymienionych zaprosić ich raczy, aby chcieli uczynić Deklaracyą w iakim przedmiocie podeymą się oświecić Towarzystwo, a takową Deklaracyą wraz z Nazwiskiem tych prawdziwych Przyiaciół Rolnictwa, z wskazaniem ich siedliska przesłać zechce pod adressem Sekretaryatu do Warszawy, ieżeli to bydź może przed Sessyą Jeneralną, zwykle w początku Października i Stycznia rozpocząć się maiącą.

2do. Drugim celem niniey szey Odezwy iest zaproszenie JW. Prefekta, aby w obrębie swego Departamentu raczył upatrzyć i zachęcić światłych i doskonałych Gospodarzy Wieyskich do utworzenia Towarzystw Rolniczych Departamentowych których byłoby celem przyiść w pomoc Towarzystwu Warszawskiemu swym światłem i doświadczeniem dla upowszechnienia chęci i usiłowań dążących do rozprzestrzenienia przemysłu Gospodarstwa Wieyskiego. Uprzedziła nas w tey mierze Bawarya z wielu miar, szczególniey

gólniey z podupadłego swego Rolnictwa i Przemysłu, a zniszczonego długą woyną kraiu do nas podobna. Jeszcze Rok nieupłynął, iak się tam utworzyły Towarzystwa Departamentowe z Towarzystwem Naczelnym Królewskim maiące związek, a iuż Narod cały z podobnego Patryotycznego związku piękne zbierać zaczyna Owoce. Czemużbyśmy i my poyść nie mieli za tym tak skutecznym przykładem? dopieroż kiedy własna Towarzystwa Naszego Ustawa pozostała tylko na papierze, myśl do tego postanowienia zaszczyt przynoszącego Bawaryi podała. Do Członkow składaiących Towarzystwo Departamentowe, należyć będzie dać sobie takie Przepisy, i takie Urządzenia, któreby naydogodnieyszemi względem ich zatrudnień i naystosownieyszemi z ich sposobnością były. Plan w tey mierze ułożony raczy JW. Prefekt Towarzystwu Warszawskiemu kommunikować, aby ile możności iednakowy kształt wszystkim Departamentowym Towarzystwom mógł bydź, *projective* dla porządku rzeczy proponowany. Gdy takowego związku rolniczego w całym kraiu skoiarzonego, musi bydź koniecznie dobry skutek przekonany iest Prezes Towarzystwa, że znaydzie JW. Prefekta dla niego przychylnym, i że gorliwi Obywatele ochoczo podadzą doń swe ręce. Tak dopełniwszy Prezes Towarzystwa włożonego na się Obowiązku, łączy wyraz wysokiego swego poważania. Dan w Gorze dnia 24 Sierpnia 1811.

)podpisano) *Gutakowski.* *Trębicki*, Członek Sekr. J. K. G. R.

Nro. 9865. Prefekt Departamentu Radomskiego.

Uwiadomiony Reskryptem JW. Ministra Skarbu, z dnia 20 Września r, b. iż wszystkie Processa w Prussach z Defraudacyi przewozu pieniędzy, pod czas trwaiącego zakazu; tak w Xięstwie Warszawskim, iako też i w Państwach Pruskich wynikłe, umorzone zostały, w ciągu Rozporządzenia swego ddto 19 Maia a. c. Nro. 4025/1224 wydanego o powyższym Umorzeniu w Państwach Pruskich Processòw z Defraudacyi przewozu pieniędzy wszczętych wszystkich Mieszkańcow Departamentu Radomskiego zawiadomia.

Radom dnia 12 Października 1811.

(podpisano) *Małachowski.*
Hassmann, Sekr. Jener.

DODATEK